

СТАНОВИЩЕ

от проф. д. ик. н. **Виржиния Иванова Желязкова**
от **Висшето училище по застраховане и финанси - София**

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор ”

в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление 3.8. Икономика

Автор: *Людмила Жданова*

Тема: “Методи за намаляване на финансовите заплахи при осигуряване на икономическата сигурност на предприятията от лозаро-винарската промишленост на Украйна“ (*„Методы снижения финансовых угроз в обеспечении экономической безопасности предприятий виноградарско-винодельческой отрасли Украины“*). Трудът е представен на руски език.

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № 261 от 27.06.2023 г. на Ректора на Висше училище по застраховане и финанси проф. д.ю.н. Борис Велчев съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема “Методи за намаляване на финансовите заплахи при осигуряване на икономическата сигурност на предприятията от лозаро-винарската промишленост на Украйна“ (*„Методы снижения финансовых угроз в обеспечении экономической безопасности предприятий виноградарско-винодельческой отрасли Украины“*) за придобиване на образователната и научна степен „доктор” в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.8. Икономика. Автор на дисертационния труд е Людмила Жданова – докторант към катедра “Финанси и застраховане“.

Предадените от Людмила Жданова материали включват следните документи:

- автобиография;

- копие на дипломата за придобита образователно-квалификационна степен „магистър“;
- дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор“, разработен на руски език;
- автореферат на дисертационния труд на руски и на български език;
- списък на научните публикации на кандидата, пълнотекстови копия и резюметата към тях;
- справка за изпълнение на националните минимални изисквания за присъждане на ОНС „доктор“ по ПН 3.8 Икономика;
- декларация за оригиналност.

Документите са в изрядно състояние и това подпомага работата по изготвянето на настоящото становище. Единствено има разлика в списъка на научните публикации – там фигурират един монографичен труд и пет статии и доклади в научни издания, докато в справката за изпълнение на националните минимални изисквания са посочени само монографичния труд, една статия и един доклад. Не е ясно каква е причината за това разминаване, но важно е, че публикациите са повече от достатъчни като брой и вид за изпълнение на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Р България (ЗРАСРБ) и Правилника за неговото прилагане.

2. Кратки биографични данни за кандидата

Людмила Жданова е родена на 31 май 1969 година в гр. Киев, Украйна.

Придобива висшето си образование от Московския държавен университет по търговия по специалност „Мениджмънт“, където следва в периода 1994-1998 година. След това, в периода 2005-2007 година продължава специализация по отчетност и одит в Държавната академия по статистика, отчетност и одит към Държавния статистически комитет на Украйна. Кандидат Жданова притежава богат опит като счетоводител и одитор в различни компании, а от 2014 година насам е финансов директор на „Лион Груп“ ООД. Дългогодишният опит в счетоводната и одиторска професия изгражда кандидата като завършен специалист със задълбочени познания, които ѝ позволяват да разработи успешно дисертационния си труд.

3. Характеристика и оценка на дисертационния труд май

Дисертационният труд на кандидат Жданова е с обем от 213 страници (включително списък на използваната литература) и 9 страници приложения. Работата е структурирана увод, три глави и заключение.

В изследователския си труд кандидатът Людмила Жданова разглежда важен за икономиката на Украйна отрасъл, какъвто е лозарството и винарството. При управлението на всяка промишленост централен въпрос е осигуряването на безпроблемно от икономическа гледна точка развитие, което е неизменно свързано с минимизиране на финансовите рискове като част съществуването на организациите и на отрасъла в неговата цялост. Затова представеният за разглеждане дисертационен труд притежава безспорна актуалност.

Поставената основна цел на труда е адекватно представена от кандидата: *„Целта на дисертацията е да разработи теоретични и научно-методологични насоки и практически препоръки за подобряване на методите и инструментите за намаляване на финансовите рискове при осигуряване на икономическата сигурност на предприятията в лозаро-винарската индустрия в Украйна“* и отговаря на постигнатото в рамките на дисертационния труд. За реализирането на целта са дефинирани общо седем логични и ясно представени изследователски задачи, които авторът изпълнява в рамките на изложението. Изследователската теза също е дефинирана коректно и анализът в труда съответства на заявката, която кандидатът дава с нея.

Първата глава има въвеждащ, теоретичен характер. В нея е представен анализ на значимостта на отрасъла на лозарството и винопроизводството в контекста на осигуряването на икономическата безопасност на страната, конкретно на Украйна. Първо е разгледано развитието на отрасъла в исторически план и е направена оценка на неговото икономическо и стратегическо значение. След това кандидатът логично преминава към изследване на същността на икономическата сигурност за самия отрасъл от финансова гледна точка. Накрая разглежда основните финансови рискове и заплахите над осигуряването на икономическа сигурност на предприятията от отрасъла на винарската промишленост, като се анализират както международни, така и украински подходи в това отношение.

Във втора глава са представени оценка и финансов анализ на дейността на предприятията от винарската индустрия и е направена диагностика на заплахите за тяхната икономическа сигурност. Изложението в тази част от дисертационния труд започва с оценка на съвременното състояние на развитие на отрасъла в световен план и след това в Украйна. След това продължава с анализ на структурата на икономическата сигурност на предприятията от отрасъла и оценка на финансовите ѝ аспекти. Главата завършва с диаг-

ностика на финансовите заплахи за икономическата сигурност на лозарството и винарството в Украйна.

В третата глава е представена същинската част на авторовото изследване. Кандидатът дава своя поглед и предложения за минимизиране на финансовите рискове и оптимизация на осигуряването на икономическата сигурност на предприятията от изследвания от нея отрасъл на винопроизводство. Тук кандидатът започва изложението си с представяне на бенчмаркинг за минимизиране на финансовите рискове за тези предприятия, по-нататък представя организационно-управленския механизъм за противодействието на заплахите пред икономическата сигурност на отрасъла в Украйна. Накрая кандидат Жданова предлага организация на контрола като метод за намаляване на тези заплахи.

В заключението коректно и ясно са представени основните изводи от изследването.

От текста на дисертационния труд ясно личи добрата запознатост на автора с изследваната от нея материя. Анализите в рамките на изложението са задълбочени, мисълта тече последователно, което говори за сериозните познания на кандидата. Това е видно също така и от критичното представяне на трудовете на други автори, изследвали проблема, при което навсякъде личи позицията на кандидата. Списъкът с използваната литература наброява внушителните 322 броя източници на различни езици.

Методиката на изследването е от обхвата на качествения анализ.

В групата на основните методологични подходи в дисертационния труд са използвани комплексни, системни, кибернетични, синергетични, интеграционни и прогностични подходи. Като допълнителни подходи са приложени ресурсен, адаптивен, процесен, междусекторен, проектен, балансов, маркетингов, регулаторен, поведенчески, ситуационен, оптимизационен, структурен, информационен, аналогов, факторен и др. Приемам напълно констатацията на кандидата, че комбинацията от тези групи подходи определя общият методологически организационно-управленски модел на изпълнение на поставените в дисертацията задачи. Удачно са приложени и инструменти за ситуационен и стратегически анализ: SWOT анализ, анализ на профила на околната среда, SNW анализ, PEST анализ основно в частта за осигуряване на икономическата безопасност на индустрията, обект на анализ. Изборът на методология безспорно отговаря на поставените теза, цел и изследователски задачи.

Така представения дисертационен труд ми дава основания да приема, че в него се съдържат научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката. Дисертационният труд показва, че кандидатът притежа-

ва задълбочени теоретични знания по съответната научна област и демонстрира способности за самостоятелни научни изследвания.

4. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Представеният за разглеждане дисертационен труд притежава безспорни научни и научно-приложни приноси. Авторът е направила самооценка в рамките на автореферата на дисертационния труд, като е представила справка за три научни и четири научно-приложни резултати.

Първите два от дефинираните резултати: „...1) обосновава се амбивалентността на факторите за икономическа сигурност на лозаро-винарските предприятия, което позволява да се разглеждат не само в контекста на тяхното отрицателно въздействие, но и в контекста на положителен импулс за развитието на индустрията; 2) разработен е механизъм за гарантиране на икономическата сигурност на предприятията от лозаро-винарската промишленост в системата за национална сигурност с вградени инструменти за управление на риска, където една от ключовите позиции заема концепцията за риск-апетит за управление на рисковете, както и като с вградена система за реактивност и устойчивост - система за реагиране на заплахи и опасности от различен вид и степен на мащаб; ...“ биха могли да останат по този начин, а третия: „идентифицирана и оценена е ролята на интегриран подход при оценката на вероятността от фалит на предприятия от винарската промишленост, основан на интегрирането на изчисленията на вероятността от фалит по метода на Алтман, метода на Тафлер и метода на Савицкая.“ би следвало да се формулира не като резултат, а като принос, за какъвто го приемам.

Четири научно-приложни резултата считам, че имат характера на научно-приложни приноси и биха могли да се дефинират така.

Към момента няма информация, която да дава основание автентичността на представения дисертационен труд и публикации на кандидат Людмила Жданова да се поставя под съмнение.

5. Преценка на публикациите по дисертационния труд

За целите на настоящата процедура кандидатът Жданова е представила общо шест научни публикации – един монографичен труд на основата на дисертационния си труд за присъждане на ОНС „доктор“ и пет статии и доклади на същата тема, публикувани в реферирани

научни издания. Тези публикации са разработени на високо академично равнище и подпомагат разпространението на резултатите от проведеното научно изследване от кандидата в рамките на дисертационния ѝ труд.

6. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания

От представената от кандидат Жданова справка за изпълнение на минималните национални изисквания за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в професионалното направление 3.8. Икономика е видно, че тя надминава тези изисквания.

7. Автореферат

Авторефератът е изготвен в съответствие с възприетите добри академични практики, в обем е от 28 страници и коректно представя дисертационния труд в сбит вид.

8. Критични забележки и препоръки

Имам следната несъществени бележка: на места в текста на дисертационния труд се говори за 2022 година в бъдеще време, това явно е останало от периода, когато дисертацията е била в процес на изготвяне, но би трябвало да се коригира.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на кандидат Людмила Жданова съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които отговарят на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за неговото прилагане. Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват на специфичните изисквания на Правилника за приемане и обучение на докторанти във Висшето училище по застраховане и финанси.

Дисертационният труд показва, че кандидата притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по Професионално направление 3. 8. Икономика, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научни изследвания.

Поради гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Людмила Жданова в Област на висше образование 3.

Социални, стопански и правни науки; Професионално направление 3. 8. Икономика; доктор-
ска програма „Финанси и застраховане“ във ВУЗФ.

31 август 2023 г.

Рецензент:

(проф. д. ик. н. Виржиния Желязкова)